

**Порохня Вікторія**

студентка

*Науковий керівник: Гуцаленко Л.В., д.е.н., професор*

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця, Україна

## **ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ**

Вагомий вплив на правильну побудову й чітке функціонування системи обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві здійснює наявність налагодженого внутрішнього аудиту. Організація внутрішнього аудиту є одним з найбільш дієвих способів контролю за станом обліку розрахунків з оплати праці.

Проблемам розвитку системи внутрішнього контролю й аудиту присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як: В.Андреєва, М. Білухи, Н.Дорош, Л. Гуцаленко, Б. Усача, Ю. Пічи, Л. Кулаковської, Р. Шиманського та ін. Проте в цих наукових працях розглядаються переважно загальні питання становлення та функціонування системи внутрішнього аудиту на підприємстві. В літературі наведено загальноприйнятні підходи в застосуванні внутрішнього аудиту.

Метою дослідження є визначити типову послідовність аудиту розрахунків з оплати праці, а також окреслити основні методичні прийоми та методи, що застосовуються при проведенні аудиту оплати праці і запропонувати заходи щодо удосконалення організації внутрішнього аудиту на підприємстві.

Аудит праці і заробітної плати – одна із найважливіших і складних ділянок роботи, яка потребує точних і оперативних даних, в яких відображуються зміни в чисельності працівників, витратах робочого часу, категоріях робітників і здійснюється контроль за використанням трудових ресурсів.

Виконання аудиторських процедур має здійснюватись послідовно. Аудит розрахунків з оплати праці можна розбити на такі етапи (табл. 1).

Насамперед аудитор оцінює стан та ефективність внутрішньогосподарського контролю, що впливає на обсяг аудиторської перевірки. Основний спосіб перевірки – вибірковий. На даному етапі визначають зони найвищого ризику, обумовлені існуванням підприємства (спадковий ризик), постановкою внутрішньогосподарського контролю (ризик контролю) і ризиком з вини аудитора.

Для визначення ступеня ризику аудитор проводить загальне дослідження об'єкта за допомогою тесту, і за результатами такого тестування він може відмовитись від проведення перевірки або вжити заходів щодо зменшення ризику.

Під час аудиту використовуються різні методи й методичні прийоми: перерахунок, перегляд, оцінка фактичної наявності, зіставлення, оцінка. Так, для перевірки розрахунків з оплати праці застосовують методи зіставлення даних бухгалтерського обліку з первинними документами (оклади, затверджені в штатному розкладі, і фактичні нарахування, таблиць обліку робочого часу і розрахунок зарплати), перерахунки (аудитор перераховує суми, які були утримані,

і порівнює з нормами чинного законодавства) тощо. Також існують певні способи перевірки документів [3].

Таблиця 1

**Етапи проведення аудиту праці та її оплати**

№ п/п	Етапи проведення аудиту за Утенковою К.О. [5]	Етапи проведення аудиту за Делібороніди А.Ю та Панченко О.М. [3]
Етап 1	Виявлення наявності і встановлення відповідності чинному законодавству локальних нормативних документів (правил внутрішнього трудового розпорядку, положень про оплату праці, преміювання, норми й розцінки, трудові угоди, контракти, угоди про оренду та внутрішньогосподарський розрахунок);	Перевірка дотримання положень законодавства про працю, стан внутрішнього обліку та контролю за трудовими відносинами
Етап 2	Перевірка обґрунтованості виробничої програми, визначення фонду оплати праці на прогнозований обсяг робіт, тарифних ставок, розцінок посадових окладів та оплати за контрактом;	Перевірка організації табельного обліку
Етап 3	Перевірка правильності розрахунків з оплати праці у грошовій і натуральній формах, остаточних розрахунків за продукцію у кінці року;	Перевірка правильності оформлення первинної документації і нарахування заробітної плати
Етап 4	Перевірка дотримання встановленого порядку оподаткування та здійснення утримань із заробітної плати;	Перевірка розрахунково-платіжних відомостей і особових розрахунків
Етап 5	Дослідження стану синтетичного і аналітичного обліку оплати праці, перевірка достовірності звітності підприємства;	Перевірка правильності виплати грошових коштів згідно з трудовими угодами
Етап 6	Оцінка стану обліку, звітності щодо праці та її оплати, внутрішньогосподарського контролю використання робочого часу й фонду оплати праці.	Перевірка стану аналітичного обліку розрахунків з оплати праці

На нашу думку, ефективною буде така послідовність аудиту оплати праці:

- 1) Перевірка дотримання законодавства щодо організації ведення бухгалтерського обліку;
- 2) Перевірка реальності відображення у первинних документах та формах звітності чисельності працівників та середньоспискової чисельності працюючих на підприємстві, правильності визначення обсягів виконання робіт;
- 3) Перевірка достовірності відображення у первинних та зведених документах обсяг виконання робіт;
- 4) Відповідність даних аналітичного обліку з оплати праці та показників

синтетичного обліку за рахунком 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» даним Головної книги та балансу на певну дату;

- 5) Встановлення законності доплат і надбавок до основної заробітної плати;
- 6) Визначення законності проведених нарахувань оплати праці за невідпрацьований час;
- 7) Арифметична перевірка первинних та зведених документів;
- 8) Перевірка об'єктивності нарахованих засобів стимулювання та утримань із них.

При перевірці чисельності працівників підприємства аудитор має встановити правильність визначення середньоспискової чисельності та відповідне відображення її в звітності, яка є основою для проведення операцій та розрахунків з оплати праці.

При перевищенні фонду оплати праці зіставляють фактичну чисельність працівників з чисельністю, що відображена в розрахунку платежів з оплати праці. Окремо перевіряють правильність розрахунків середнього доходу одного працівника. Вибірково перевіряють наявність трудових книжок працюючих [1].

Узагальнюючи вище викладене, можна дійти висновку, що аудит виплат працівникам будь-якого підприємства – досить складний етап, який потребує значних трудових витрат і передбачає постійне ведення роботи, що в свою чергу ускладнюється дуже великою кількістю нормативної документації.

Для підвищення ефективності внутрішнього аудиту доцільно забезпечити співпрацю з юрисконсультом з питань дотримання законів, планово-економічною службою, що сприятиме об'єктивності облікової інформації та уникненню помилок та зловживань.

#### Список використаних джерел

1. Білик М.Д. Організація і методика аудиту сільськогосподарських підприємств: Підручник / М.Д. Білик. – К.: КНЕУ, 2010. – 628 с.
2. Виноградова М. О. Аудит: Навчальний посібник / М. О. Виноградова, Л.І. Жидєєва – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 654 с.
3. Делібороніди А.Ю. Проблеми організації внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці / А.Ю. Делібороніди, О.М. Панченко // Гуманітарний вісник ЗДІА. Випуск 41, 2010. – С. 222-228.
4. Скорба О. А. Аудит нарахування та виплати заробітної плати [Текст] / О.А. Скорба // Praha Publishing House "Education and Science" 2014 : Materialy X mezinarodni vedecko - prakticka konference "Veda a technologie: krok do budoucnosti - 2014" (27 unora -05 brezen 2014 roku) po sekcich Ekonomicke vedy.Dil 6 - С. 35-37.
5. Утенкова К.О. Аудит: Навчальний посібник / К. О. Утенкова. – К.: Алерта, 2011. – 408 с.

